

BÉKALENCSE

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság hírlevele

2021. február

AKTUÁLIS

Jubileum

2021-ben ünnepli fennállásának 25. évfordulóját a Duna-Dráva Nemzeti Park.

Az évforduló alkalmából idén számos akciót, játékot hirdetünk meg, visszatekintünk az elmúlt két és fél évtized eseményeire. Ezek sorában második a Föld Napja alkalmából kiírt pályázatunk, amelyről hírlevelünk 3. oldalán adunk tájékoztatást. Emellett hírt adunk a továbbra is aktuális a „Hol virág? – Hóvirág!” című játékunkról is.

HÍREK

Bárány és borjú születések Drávaszentesen

Eltelt egy újabb év és idén is megkezdődtek az ellések a drávaszentesi állattartó telepen. Közel 120 racka bárány és 15 szürkemarha borjú született eddig.

A racka anyák közül még néhánynál várható ellés, a szürkemarha borjak nagy része viszont még csak ezután fog megszületni; az elkövetkezendő hetekben számuk növekedni fog. Tavasszal remélhetőleg közel 140 bárány – anyjukkal együtt – kerül kihajtásra a barcsi borókásba; a szürkemarhák pedig a drávaszentesi legelőket vehetik újra birtokba.

(Szöveg és fotók: Schulcz Andrea)

Bárányok a Cikta majorban

Újra bárányok sírásától hangos az Igazgatóság nagydorogi hodálya. 150 bárány született eddig idén a Cikta majorban.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság a cikta juh megmentésében, génmegőrzésében már több mint húsz éve vállal vezető szerepet.

A mára szinte eltűnt fajta alig 1000 anyát számláló törzsállományából 350 él Igazgatóságunk két állattartó telepén, a Cikta Majorban és Homokpusztán.

Szöveg és fotó: Nyemcsok Tamás

Rackák, cikták és szürkemarhák

Miként arról előző cikkeinkben hírt adtunk, Drávaszentesen és Nagydorogon racka és cikta juh, valamint szürkemarha bárányok, illetve borjak jöttek a világra. Jelen cikkünkben röviden bemutatjuk e három állatfajta jellemzőit, a gazdálkodásban egykor betöltött szerepüket, valamint azt, hogy jelenleg milyen fontos feladatokat látnak el ezek az állatok.

Hortobágyi racka

A honfoglaló magyarság az Etelközben ismerkedett meg a juhtartással, amit a magyar nyelvészlet honfoglalás előtti bolgár-török jövevényszavai is mutatnak. Már a Kárpát-medencébe érkező magyar népcsoportok egyik háziállata volt a magyar rackajuh. A juh tenyésztése főleg az ország peremterületein, a hegyekkel övezett részeken volt általános. Elődeink sátraikat, a jurtákat nemezből készítették, a nemezt pedig a racka gyapjából. A juhbőrt a ruházkodáshoz többféle módon használták föl: bundát, subát, irhamellényt, különféle takarókat készíthettek belőle. A húsát szárítással tartósították.

A török uralom alatt a juhtenyésztés nagymértékben fejlődött, mert a vallási tilalmak miatt a törökök sertéshúst nem fogyasztottak, a juhhúst viszont nagyon kedvelték. Az ország középső területein, a töröktől pusztított egykori földeken és az alföldi mezővárosokhoz tartozó hatalmas legelőkön nagy számban legeltek juhnyájak. Az Alföldön legeltetett rackajuhok egészen a XIX. század utolsó harmadáig a magyarországi juhállomány többségét adták. Évszázadokon keresztül a magyar pásztorélet meghatározó juhajtája volt. A finomgyapjú előtérbe kerülésével a finomgyapjas fajták háttérbe szorították. A 18. századra tehető hazánkban a nagy fajtaváltás: ekkor hozták be a merinónyájakat a gyapjúhozam növelésének céljából. 1895-re viszont már a merinói juhállomány száma nőtt meg. A trianoni béke után, Magyarországon főleg csak az Alföldön (Debrecen-Hortobágyon, Békés és Csongrád megyében) tenyésztették a rackát. 1945 után a termelőségvetkezésekben és az állami gazdaságokban is tovább csökkent a külterjes viszonyokat jól bíró rackák száma. Ma újra kezd divatba jönni tenyésztése ennek az ősi magyar fajtának, amelynek húsa rendkívül ízletes. A racka az extenzív viszonyokat jól tűri, ellenálló, viszonylag igénytelen fajta. A kis hozamú legelők jó hasznosítója, az ökológiai gazdálkodás egyik lehetséges fajtája. Természetvédelmi területeink elsődleges lakója. Emellett fontos idegenforgalmi látványosság is. Két színváltozata ismert: a fehér, és a fekete.

A cikta juh

Hazánkba a török uralmat követő betelepítések nyomán érkező németajkú lakossággal került be. Magyarországon elsősorban Tolnában és Baranyában tenyésztették. A dél-dunántúli svábajkú falvak

jellegzetes fajtája. Innen ered a fajta másik neve: tolna-baranyai sváb juh. Minden sváb portán megtalálható volt egykoron. A cikta eredetileg kétszer nyírták, és háziipari termékek készültek gyapjából. A gyapjából készítették az asszonyok a vastag zoknit a „fuszeklit”, az ujjasokat, a kesztyűket, valamint a sváb kézművesek jellegzetes papucsát a „pacskert”. Az országos Állattenyésztési Felügyelőség érdeme, hogy nagydorogi telepére összeszedte a környékből a még föllelhető cikta küllemű egyedeket az egykori sváb tenyésztőktől. A merinó hatást sikerült kiküszöbölni a fajtából, és így nagy értékű állomány jött létre. A Magyar Juh- és kecsketenyésztő Szövetség az a társadalmi szerv, amely törzskönyvezi, a Magyar Szürke Szarvasmarha Tenyésztők Egyesülete pedig irányítja tenyésztését. A cikta az a harmadik juhfajtánk, amelyet mindenképpen fenn kell tartani, mivel a legnagyobb és legtisztább állomány Magyarországon található ebből a fajtából. Cél az őshonos fajta genetikai képességének megőrzése, eredeti genetikai variációjuk fenntartása. A fajtának jelenleg gazdasági haszna nincs, kizárólag génmegőrzési célból tartják fenn négy tenyészetben.

A magyar szürke szarvasmarha

Egyetlen régi szarvasmarhafajtánk, amely több száz éve van Magyarországon. A 18-19. századig fontos exportcikk volt ez a fajta. Lábon hajtva eljutott egészen Nürnbergig is. A német városokban olyan sokra értékelték, hogy nem volt szabad a mészárszékekben más húst kimérni, amikor a magyar gulyák megérkeztek. A gazdasági és természeti viszonyok alapvető megváltozása véget vetett ennek az aranykornak. A szívós és erőteljes fajta ettől kezdve nagyon jól megtalálta viszont a helyét a gazdasági életben mint nagy értékű ökröket előállító marhafajta. Voltak Erdélyben olyan gazdák, akik a teheneikkel dolgoztak és a tinókat Csehországba adták el. A második világháború után a gépesítés fejlődésével többé már nem volt szükség ökörré, ezért a létszám nagymértékben csökkent és az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején a mélypontra süllyedt. Ekkor hazánkban a vegyes hasznosítású magyartarka fajtát tenyésztették. A vegyes hasznosításban a magyar szürke nem volt versenyképes gyengébb tejtermelése miatt. Az ötvenes évek végén a hivatalos irányzat keresztezésre ítélte a fajtát, elsősorban a szovjet eredetű kosztromai fajtával kellett volna keresztezni. A keresztezést a Hortobágyi és a Hosszúhátú Állami Gazdaság kezdte végezni. Ez a keresztezés sem bizonyult versenyképesnek már az akkori követelmények szerint sem. Ez a fajta volt viszont az első háziállatfajta, amely Magyarországon hivatalosan is védelem alá került.

A tenyésztés irányításáért a Magyar Szürke Szarvasmarha Tenyésztők Egyesülete felelős. A tehénlétszám az ezredfordulóra meghaladta a háromezretet. A fajtát egyre inkább úgy értékelik, mint olyan hús-marha fajtát, amely jó anyai tulajdonságai révén a gyengébb minőségű legelők hasznosításában jelentős lehet. Egyik legértékesebb géntartalék fajtánk, mert hazai kitenyésztésű, hazai tájhoz kötődik és ehhez adaptálódott száz évnél idősebb, kitenyésztett, nem keresztezett fajtatiszta állomány, amely a más hasonló fajtáktól is kellően elkülönült. A tenyészcél a fajta változatlan fenntartása, más tenyészcél csak az eredeti típus fennmaradásához feltétlenül szükséges létszám felett engedhető meg.

FELHÍVÁS

Rajzpályázat a Föld Napja alkalmából

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság megalakulásának 25. évfordulója alkalmából gyermekrajzpályázatot hirdet a Föld Napja (április 22.) alkalmából. A pályázatra óvodás és iskolás gyerekek alkotásait várjuk a „Kedvenc védett állatom vagy védett növényem” témákban. A beküldendő pályamunkák mérete legfeljebb A/4-es lapméret, technikája lehet ceruzarajz, festék, zsírkréta, pasztell, kollázs. Az óvodás kategóriában megengedett a nyomdák használata is. A képeket jpg képként, szkennelve, minimum 1024x768, maximum 2000x3000 px felbontásban, e-mailben várjuk 2021. április 6-án 19.00 óráig, a ddnp.rajzpalyazat@gmail.com e-mail címre. A díjazás három korcsoportban történik: óvodás korcsoport, 1-4. osztály, 5-8. osztály. A részletes pályázati felhívás a www.ddnp.hu weboldalon olvasható.

Márciusban is folytatódik a *Hol virág?* – *Hóvirág!* című játékunk

A koronavírus elleni védekezéssel összefüggésben érvényben levő korlátozások jelentősen befolyásolják mindennapjainkat, szinte mindenkinek átrendeződött az életvitele, így többek között nem lehet részt venni szervezett programokon, csoportos túrákon. Mindettől függetlenül a természet továbbra is a „megszokott mindennapjait”, éli, a téli nyugalmi időszakot követően az állatok és a növények is fokozatosan felkészülnek a közeledő tavaszra, már a lombfakadás előtt megjelennek az első virágok. A szabályok betartása mellett lehetőségünk van egyéni kirándulásokra, a természet felfedezésére. Erre invitáljuk a természetkedvelőket, induljanak el felfedező útra, s a friss levegőn tett séta alkalmával járjanak nyitott szemmel.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság megalakulásának 25. évfordulója alkalmából egy természetvédelmi akcióban való részvételre hívja Önöket. Munkatársaink folyamatosan dolgoznak a természeti értékek feltérképezésén, azonban ők sem lehetnek jelen mindenhol. A kikeleti hóvirág előfordulásáról rendelkezésre állnak adatok, ám ezek pontosításához, kiegészítéséhez kérjük szíves közreműködésüket. A „Hol virág? – Hóvirág!” applikáció alkalmazásával Önök is szerves részeseivé válhatnak a természetünk védelmének, és akár egy nyereményjátékban is részt vehetnek. A cél a tavalyi játékhoz részben hasonlóan a hóvirág előfordulási helyeinek, képviselt mennyiségének pontos felderítése annak érdekében, hogy amennyiben valamely terület túlzott terhelésnek van kitéve – például mint kedvelt szabadidős terület –, ott kollégáink szükség esetén meghozhassák a szükséges intézkedéseket, beavatkozásokat a növény védelme érdekében.

A kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis* L.) a hóvirágfélék 21 fajának Magyarországon egyedüli, természetes elterjedéssel bíró képviselője. A faj elterjedési területe Európa középső területeire összpontosul, a Pireneusoktól a Fekete-tenger keleti partjának vonaláig, délen pedig egészen a Balkánig.

Mint az Európai Unió számára fontos faj, védelme és populációjának felmérése, nyilvántartása a természetvédelmi regionális kezelő szervezetekként működő nemzeti park igazgatóságok feladata. Ebben az állományfelmérést célzó munkában számítunk az érdeklődő résztvevők segítségére.

Kérjük, a faj előfordulási adatainak gyűjtését természetes környezetben végezzék, kerteken, parkokon kívül, így elkerülhető, hogy az ültetett, hazánkban nem honos, közeli rokon fajok esetleges előfordulásai miatt téves adatokat kapjunk.

Kép forrása: DDNPI fotóarchívum

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság egy nyereményjátékkal szeretné jutalmazni a szorgalmas adatgyűjtőket. Az applikáció használata során lehetőség van az e-mail cím illetve egy tetszőlegesen választott nickname megadására, melyekkel a játékosok sorsoláson vehetnek részt. A nyeremények: fotóalbum, valamint családi belépő az Abaligeti-barlangba és az Ős-Dráva Látogatóközpontba.

A játék időtartama: 2021. február 8. – 2021. április 17. A határidő lejártával az elérhetőségüket megadóik közül kerül kisorsolásra a három ajándécsomag. A nyereményeket postai úton juttatjuk el a nyerteseknek.

Információk, applikáció letöltése (február 8-tól): <https://www.ddnp.hu/jatek>

Bütykös ásóludak a baranyai halastavakon

Az idén tapasztalható enyhe tél miatt a Dél-Dunántúl halastavai nem, vagy csak részlegesen és rövid ideig fagytak be. Az őszi lehalászások után visszatöltött tavak így szinte folyamatos nyílt vízfelszínt biztosítanak az áttelelő vízimadarak számára. Időről-időre a tavakon időző madárcsapatokat érdemes átvizsgálni az esetlegesen felbukkanó ritkaságok miatt. Ez történt Baranyában is, ahol a jellemzően tőkés récék, csörgő récék, bütykös hattyúk alkotta csapatokban több halastavon is bütykös ásóludak kerültek elő. A Nyugat-Európa tengerparti régiójában és Ázsia sztyeppi élőhelyein költő faj terjeszkedésben van. Növekvő fészkelőállományai kihatással vannak a nálunk telelő madarak számára is, sőt a 90-es években a Fertőn regisztrált első fészkelése óta kis számú, szórványos költőpárjai is megfigyelhetők hazánkban. A most Baranyában észlelt 5-15 egyedből álló csapatai is azt a tendenciát támasztják alá, miszerint a korábban ritkának számító faj egyre gyakoribb előfordulására lehet számítani a jövőben. A bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*) Magyarországon védett faj, természetvédelmi értéke 50.000 Ft.

(Szöveg és fotó: Völgyi Sándor)

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztály
7625 Pécs, Tettye tér 9.
Tel.: 30/405-4571, 30/377-3388
E-mail: wodtke@ddnp.hu, komlos@ddnp.hu
www.ddnp.hu

Köszönjük, hogy meggondolja, kinyomtassa-e papírra ezt a levelet.

Amennyiben Ön nem kíván a továbbiakban hírlevelet kapni a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságtól, kérjük jelezze ezt számunkra „Hírlevél leiratkozás” tárgyú e-mailben! Köszönjük!